

אספרה שמך לאחי

• ט"ז תמוז תשפ"ה •

פנינים בפרשת השבוע

בלק

• וירא בלק בן צפור •

בני ישראל מסתובבים במדבר כפר קרוב לארבעים שנה, הם כבר קרובים להפגס לארץ ישראל, מוכנים לכבוש את השבעה עממים השוריים בתוכה, אף מסביב לארץ נתקלו בכמה אמות השוכנות סביב, והם אדום, עמון, ומואב, שבעצם לא עליהם המלחמה, אמנם ה' יתברך הבטיח לאברהם אבינו שינתן לזרעו ארצם של עשר עמים כפיתוב; ביום ההוא פרת ה' את אברהם ברית לאמור לזרעה נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת. את הקנייני ואת הקנזי ואת הקדמוני. ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים. וזה כולל גם את אדום שהוא הנקרא קנייני, וגם עמון ומואב שזה קנזי וקדמוני, אבל זה עתיד להתקיים לעתיד בבית המשיח, אבל כעת בני ישראל היה ברצונם רק לעבר אל ארץ שבעה עמים, אלא שנתקלו בסרוב מחלט, כמו שנזכר בפרשת חקת.

ויד חזקה מאד מעם האמורי, ועוג מלך הבשן גבור חיל מאד, וחשב עוג, כמה גדלו של מלחמה ישראל, שלשה פרסאות, אעקר הר בגדל שלשה פרסאות ואשליך עליהם ואהרגם, הלו ועקר הר בגדל שלשה פרסאות, והניח על ראשו, הביא הקב"ה נמלים וחררו את ההר באמצע, עד שנפל על צוארו, וכיון שרצה לשלפו מעל ראשו משה הקב"ה את שניו בארץ ששים אמה לצד זה ולצד זה ולא יכל לשלפו, משה רבנו שהיה גבוה עשר אמות לקח גרזן בארץ עשר אמות, וקפץ לגבה עשר אמות עד שהגיע לקרסליו של עוג והכהו בקרסליו, והרגו.

• כל אשר עשה ישראל לאמרי •

בלק ראה כל מה שעשו בני ישראל בסיחון ולעוג, והתירא ואמר; הרי אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם, שישמרו אותנו, לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב מפני העם. והנה בלק בן צפור עשה כשפים נגד ישראל, על ידי צפור ששמו ידוע לבעלי מכשפים שפועלים הפשוט, ולכן היה נקרא שמו; בן צפור. כשרצה להלחם בישראל שלח את צפורו זו למקום מקור הטמאה, כדי שתודיע לו משם, כיצד יוכל להלחם בישראל, כשחזרה הצפור אליו, ראה בלק והנה שלהבת אש דולקת אחרי הצפור ושורפת כנפיה, משראה כן, נפלו עליו אימה וחרדה מפני כוחם של ישראל, מיד שלח לקרא למכשף הגדול "בלעם", כדי שיעזרנו, והנה ראשי טמאת הפשוט בעולם הם המלאכים עזא ועזאל אשר בעת בריאת העולם, כשנמלה הקדוש ברוך הוא במלאכיו בענן בריאת האדם, התנגדו הם לבריאתו, מחשש פן ירשיע ויקלקל מעשי, אמר להם הקדוש ברוך הוא וכי אתם המלאכים יכולים לעמד בעולם הזה במלחמת היצר וענו עזא ועזאל, כוחו של היצר הרע שולט רק באדם החמרי, אולם אנו שמלאכים הגנו ודאי לא יוכל לפתותנו, הוריד אפוא הקדוש ברוך הוא את עזא ואת עזאל לעולם הזה לנסותם במלחמת היצר, משירדו לעולם התפתו ממראה עיניהם ולבם נטה אחרי עברות, משראה הקדוש ברוך הוא כי מטעים הם את הבריות לעברה, אסרם בשרשראות של ברזל מעבר להרי החשף, עזא נסה להתמרד נגד הבורא בשעה שקשרו, לכן הפילו הקדוש ברוך הוא לנזיק ההר שם יושב הוא בבור עד

• אעברה נא בארצך •

משה רבנו שלח לומר למלך אדום; נעברה נא בארצך לא נעבר בשדה ובכרם מי באר דרך המלך גלף לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבלה, אף אדום לא רצה; ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן בחרב אצא לקראתך, ולבסוף נטו מעליו וסבבו את ארץ אדום, ושוב נאמר; וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמרי לאמור. אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם מי באר דרך המלך גלף עד אשר נעבר גבלה. ולא נתן סיחון את ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את כל עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל. ויפהו ישראל לפי חרב וירש את ארצו מארנן עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון, את בני עמון לא כבשו כי היו חזקים, ובמה היו חזקים הרי סיחון היה יותר גבור, אלא שהקב"ה צוה והתירה בבני ישראל; אל תצרו ואל תתגר בם, וכיון שה' צוה לכן אומרת התורה שהגבול שלהם היה חזק, כי בני ישראל לא יעברו את צויו ה'. ויפנו בני ישראל ויעלו דרך הבשן ארץ עוג ויצא עוג מלך הבשן ועמו הרבה גבורים

1. עיין אור החיים דברים ג' י"ג שארץ סיחון ועוג לא היה מיועד ליישוב בני ישראל, אלא לשממה.
2. יסוד יוסף פכ"ה, קב הישר פכ"ח

♦ השליחות אל מלך מואב ♦

כשהגיעו בני ישראל לגבולות ארץ מואב, שלח משה מלאכים אל מלך מואב, לאמור: אעברה נא בארצה ולא רצה לתת להם לעבר בארצו, ה' אמר למשה אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה, ואכן ניסב בני ישראל את.. ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב.. ולא באו בגבול מואב, אולם מרב שנאה שהיה למואב על ישראל, לא הסתפק בזה שסרבו לתת להם לעבר דרך ארצם, אלא גם רצו לעצר בעדם שלא יתקדמו בכלל בדרךם לארץ ישראל, וחשבו להפנותם ולגרשם כליל מן הארץ.

בלק בן צפור שהיה מלך למואב בעת ההיא, אם כי היה מפרסם לגבור ואיש מלחמה, לא מלאו לבו להלחם בישראל, והיה נרא גם לריב אתם, כנאמר: הרב רב עם ישראל אם נלחם נלחם בם, כי חשש שמא יתגברו וינצחו ויכבשו את ארצם, פאשר התגברו על סיחון ועג מלכי האמורי, שהתגרו בם ויצאו נגדם למלחמה אף שהיו מלכים אדירים, גבורים וחזקים מאוד, ויקץ מואב מפני בני ישראל, ויחפש עצות ויתבולות איה ובמה יוכל להתגבר עליהם.

וילך בלק להנעיץ עם זקני מדן, ומדוע הלכו לזקני מדן? כי ראו שבני ישראל נוצחים שלא פדרה העולם - אמרו; מנהיגם של אלו, - הפונה למשה רבנו - התגדל במדן, ובכן גדע מהם מה מדותיו, ויאמרו אליהם; עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו, ועתה הבו נא עצה מה לעשות בכדי להנצל מהעם העצום הזה, כי הלא פחד היהודים על כל סביבותינו.

זקני מדן, בתור יועציו ושריו של בלק, היה להם להשיב לבלק שיניחם, ויעזבם לנפשם, מאחר שידעו שבני ישראל כבר עברו מעליהם, ונטו מגבול מואב, ואינם באים עוד בארצם, אולם המדינים שהיו צוררים לישראל, נכלו להרע להם, ויאמרו זקני מדן, אין כוחו אלא בפה, אף אנו נבא נגדם באדם שכוחו בפיו.

אמנם עד עתה היו מואב ומדן שונאים זה את זה ונלחמים אחד בשני כפתוב, הפכה את מדן בשדה מואב, אלא שפעת מתוה שונאתם לישראל עשו שלום ביניהם, משל לשני כלבים שהיו שונאים זה את זה, בא הזאב על האחד, אמר השני; אם איני עוזרו, הרי היום הורג אותו ומחר בא עלי, התחברו שניהם והרגו את הזאב.

♦ בלעם ומלאכי בלק ♦

בימים ההם היה בלעם בן בעור נביא וקוסם גדול לאמות העולם, בלק שלח מלאכים אל בלעם בן בעור, לקרא לו לאמור; לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני, ולא שהם גבורים וחיילותיהם מרבין, אלא שמנצחין בפייהם, וזה דבר שאיני יכול לעשות, ולכן נבקש ממך שהרי אתה כוחך בפיך, לכה נא ארה לי את העם הזה, ואחר שתקללהו אולי אוכל נכה בו, אני במלחמה ואתה בקללה, ועל ידי זה אגרשנו מן הארץ, שלא יפנסו לארץ ישראל, ואל תחשב

צנארו כשהחשן מכסה את פניו, עזאל שקבל עליו את הדין הושיבו הבוור ליד עזא אולם האיר לו את מקום מאסרו לכן נקרא עזא "נופל" ועזאל "גלוי עינים"

♦ הררי קדם ♦

"הרי החשן" הנמצאים בעולם, נקראים בתורה בשם "הררי קדם" הנזכרים בפסוק אצל נבואת בלעם, ומדוע מכנים הם "הררי קדם" משום שבבריאת העולם החשן קדם לאור, ולכן "הררי החשן" נקראים "הררי קדם".

ואצל עזא ועזאל אלו ראשי הפשוף, למד בלעם בכל יום את שמות הטמאה והפושפים, זה מה שאמר הפתוב מן ארם ינחנו בלק מלך מואב מהררי קדם נאום הגבר אשר מחזה ש-די יחזה נפל וגלוי עינים, לפני שלמד בלעם את הפשוף חיב היה לטמא את עצמו בטמאות חמורות פדרה הלומד את תורת הפשוף, ששרש מקור הפושפים טמאה גדולה וחמורה.

ומי שרוצה להתחיל ללמד את תורת הפשוף מעזא ועזאל תחלה, צריך להקטיר לפנייהם קטרת, ולקבל אותם עליו כאלוהות, ובזה פורש הוא מעבודת ה', והופך להיות עבד לסטרא אחרא כשם שמקבל הוא עליו בפרוש בשעת ההקטרה. ומהי אותה קטרת? הוא לוקח נחש ומשסע את ראשו ומוציא לשונו ומקטירו עם עשבים מסימים אחר כך חותך הוא את ראש הנחש לארבעה חלקים ומקטירו, פאשר מוכנים בידי צרכי הקטרת האלו, הולך הוא להרי החשן למקום מושבם של עזא ועזאל מיד בהגיעו להרי החשן רואהו עזאל, ומודיע לעזא, קוראים עזא ועזאל לחילותיהם נחשים גדולים המקיפים אותם ומגנים עליהם, שולחים עזא ועזאל לאותו אדם חיה קטנה הדומה לחתול ראשה דומה לראש נחש ושני זנבות לה ידיה ורגליה קטנות, פשרואה האדם את החיה הזאת מכסה את פניו ומקטיר לפנייה קטרת שלישית, ומהי אותה קטרת? הוא לוקח תרנגול לבן ושורפו בזה מגלה את הכנעתו לפני חיה משנה זו, חיה משנה זו מובילה אותו עד מקום מושבם של עזא ועזאל האסורים בשלשלאות ברזל, משמגיע האדם למקום ראש השלשלת - זו הנעוצה בקרקע ומגיעה עד התהום, ומשם מתקשרת בעמוד הנעוץ בתהום התחתונה מנענע האדם את השלשלת שלוש פעמים, אז יוצאים לקראתו עזא ועזאל, משעולים הם לקראתו, כורע האדם על ברקיו כשעיניו סגורות עד שמגיעים הם אליו, משהם מגיעים מושיבים הם אותו בתוך עגול של נחשים ואז פותח הוא את עיניו, ומביט בהם מיד נופל הוא על פניו ומשתחווה להם ומקטיר לפנייהם את הקטרת אשר הכין להם, ומקבל אותם כאלוהים ופורש מעבודת ה', אחר כך מלמדים הם אותו כשפים קסמים ונחשים במשן חמשים יום, וכאשר מגיע זמנו לחזר מלויים אותו, אותה חיה משנה דמוית חתול בעלת ראש של נחש וכל הנחשים הגדולים שסבבוהו עד שהוא יוצא מהרי החשן.

שְׁלֵעֲצָמִי בְּלִבְד אֶתְהָ עוֹשָׂה, כִּי אִם תַּעֲקֶרְם, הֲרִי מִכָּל הָאֲמוֹת
אֶתְהָ מִתְכַּפֵּד - כְּנַעֲנִים, וּמִצְרִים, כָּלֵם מִשְׁתַּחֲוִים לָהּ.

תֹּאדָר אֶת הָעַם הַזֶּה כִּי בְרוּךְ הוּא בְּבִקְרָה מִסֵּר בְּלָעַם לְשִׁלּוּחִי
בְּלֹק אֶת דְּבַר ה' וַיִּשְׁלַחֵם מִפְּנֵי,

♦ מִלְחָמַת הַכְּבוֹד ♦

הַתּוֹרָה מוֹדִיעַ לָנוּ, גְּדֹל רָשָׁעַת וְשִׁקְרָנוֹת שֶׁל הָרָשָׁעִים,
כִּי מִצַּד הַנִּימוּס, צָרִיף הַמֶּלֶךְ לְדַאֵג רַק בְּעַד טוֹבוֹת הָעַם,
וְכֵאֵן הָיָה בְּלֹק רַק דּוֹרֵשׁ לְעֲצֻמוֹ, כִּי בְּלֹק הַחֲלִיט בְּדַעְתּוֹ שֶׁיֵּשׁ
לְבָלָעַם כֹּחַ לְקַלֵּל, וּבּוֹדָאִי אִם יִרְצֶה לְקַלֵּל בְּקִלְלָה נִמְרָצַת, אִז
בְּרָגַע יִכְלוּ וַיִּתְּמוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הוּא מְקַלֵּל, וְחֲשֵׁשׁ בְּלֹק,
כִּי עַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה לֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם כְּבוֹד, כִּי לְבִקְשׁ מֵאִיָּזָה
מִכֻּשְׁף לַעֲשׂוֹת כְּשׁוּף יָכוֹל כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת, וְעַקֵּר הַגְּדֻלָּה
לְמֶלֶךְ הוּא, אִם יִכְבֹּשׁ הַמִּלְחָמָה בְּכּוּחוֹ וּבְחֻמָּתוֹ בִּיד חֲזָקָה,
לִכְּוֹן בְּקֶשׁ בְּלֹק שֶׁלֹא יִקְלַל בְּקִלְלָה נִמְרָצַת רַק בְּקִלְלָה קִטְנָה,
כְּלוּמָר רַק לְהַחֲלִישׁ כֹּחַ שֶׁל הַקָּמִים עָלָיו, וּמִמִּילָא יִהְיֶה לוֹ
כֹּחַ לַעֲרֹף מִלְחָמָה כְּנֻגָּדָם, שִׁמְחָמַת שֶׁנֶּחֱלַשׁ כֹּחַ מִתְּנַגְדָּיו עַל
יְדֵי קִלְלַת בְּלָעַם, יִהְיֶה בְּכּוּחוֹ לְכַבֵּשׁ הַמִּלְחָמָה, וְאִז יִהְיֶה כְּבוֹד
גְּדוֹל לְבְּלֹק שֶׁכָּבֵשׁ מִלְחָמָה כְּבִדָּה, וְלִכְּוֹן בְּקֶשׁ בְּלֹק רַק "אָרָה"
שֶׁהָ אֵינוֹ כָּל כֶּף חֲמוּר כְּמוֹ "קִבְּהָ" וְהַדְּגִישׁ לִזְמִיר "אָרָה לִי"
כְּלוּמָר בְּשִׁבִּיל כְּבוֹדִי, כִּי בְּקֶשׁ בְּלֹק מִבְּלָעַם שֶׁיִּקְלַל בְּקִלְלָה
קִטְנָה, כִּדִּי שֶׁיִּתְּגַדֵּל כְּבוֹדוֹ, אֵף לַעֲמִית זֶה בְּלָעַם הָרָשָׁע הָיָה
דּוֹרֵשׁ כְּבוֹד רַק לְעֲצֻמוֹ, וְחֲשֵׁשׁ שֶׁאִם בְּלֹק יִנָּצַח אֶת שׁוֹנְאָיו עַל
יְדֵי מִלְחָמָה, יִהְיֶה כָּל הַכְּבוֹד רַק לְבְּלֹק, כִּי יֵאמְרוּ שֶׁהוּא גִבּוֹר
חֵיל, וּבְחֻמָּתוֹ וּבְגִבּוֹרָתוֹ כָּבֵשׁ מִלְחָמָתוֹ, וְלֹא יִזְכְּרוּ כָּלֵל שֶׁכָּל
זֶה גֵּרַם בְּלָעַם בְּקִלְלָתוֹ, לִכְּוֹן רָצָה לְקַלֵּל בְּקִלְלָה נִמְרָצַת, שֶׁלֹא
יִצְטָרֵף בְּלֹק לְהַלְחֵם כָּלֵל, וְלִכְּוֹן אָמַר שֶׁקֶר לִפְנֵי אֱלֹקִים שֶׁבְּלֹק
בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ בְּאֲמָרוֹ לָכֵה "קִבְּהָ" וְאַחֵר שֶׁהִשְׁבִּיב בְּלָעַם לִפְנֵי שָׂרֵי
מוֹאָב שֶׁאֵין לוֹ רִשּׁוֹת לְלָכֶת, הִבִּין בְּלֹק כְּוִנָּתוֹ כִּי בְּלָעַם רוֹצֵה
כְּבוֹד גְּדוֹל, וְלִכְּוֹן אֵינוֹ רוֹצֵה לְלָכֶת לְקַלֵּל קִלְלָה קִטְנָה הַנִּקְרָא
אָרָה, כִּי אִז יִצְטָרֵף בְּלֹק לְהַלְחֵם עִם כָּלֵל זֶין וַיִּהְיֶה הַכְּבוֹד רַק
לְבְּלֹק, אִז לֹא הָיָה לְבְּלֹק שׁוּם בְּרָרָה, וְהָיָה מִכְרַח לְהִסָּפִים
לְרִצּוֹנוֹ שֶׁל בְּלָעַם, וְלִכְּוֹן שָׁלַח לוֹ; כִּי כִבֵּד אַכְבֵּדָד מֹאֵד, אֵל
תִּדְאָג כָּל הַכְּבוֹד יִהְיֶה רַק לָהּ בְּלָעַם, וְתַעֲשֶׂה בְּאֲמוֹת כְּרִצּוֹנָהּ
לָכֵה נָא קִבְּהָ וּגו' הָעֶקֶר תְּבוּאָה לְקַלֵּל.

♦ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר ♦

וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וַיִּקְסְמוּם בִּידֵם, הַצִּטִּידוֹ זִקְנֵי מוֹאָב בְּכָל
מָה שֶׁצָּרִיף כִּדִּי שֶׁיִּהְיוּ מוֹכֵנִים, כִּן יֵאמְרוּ בְּלָעַם, אֵין בִּידֵי מִינִי
קִסְמִים, וַיִּבְאוּ אֶל בְּלָעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בְּלֹק, וַיַּעַן לָהֶם
בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלֵּילָה לְמַעַן אֲשַׁמַּע מָה יֵאמְרוּ
ד', וְאֵכֵן בְּלָעַם הֵכִין עֲצֻמוֹ לְנִבּוּאָה,

וַיָּבֵא אֱלֹקִים בְּלִילָה אֶל בְּלָעַם, לְכַבֹּד יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לֹא
תִלָּךְ עִמָּהֶם, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא תִקְלָלֵם, לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם, לֹא

4 - בית פנחס, הורביץ, בעל פתחא זוטא.

5 - ושמעתי מרבי נפתלי גרוס שליט"א דלכך בלעם אח"כ אמר בנבואתו ארה, כי בנבואה היה מוכרח לומר האמת

6 - תנא דבי אליהו רבה פרק כח

וְאִם כִּי יוֹדַע הָיָה בְּלֹק כִּי אֲלֵקִי כָּל הָאָרֶץ, בְּהִנָּחַל עָלָיו
גּוֹיִם וּבְהִצְיָבוּ גְבוּלוֹת עַמִּים, צָוָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל, אַל תִּצְרֹר אֶת
מוֹאָב וְאֶל תִּתְּגֹר בָּם מִלְחָמָה, כִּי לֹא לָהּ מֵאֲרָצוֹ יִרְשָׁה, כִּי לְבִנֵי
לוֹט נִתְּתִיהָ יִרְשָׁה, בְּכָל זֹאת מוֹתוֹף שֶׁנֶּאֱתָו הַגְּדוּלָּה לְיִשְׂרָאֵל
לֹא קִבַּל גַּם עֲתָה אֶת תְּשׁוּבַת בְּלָעַם מִפִּי ה' וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ,
וַיּוֹסֶף עוֹד בְּלֹק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מֵאֵלָה, לִקְרֹא לוֹ,
וַיֹּאמְרוּ לוֹ; כֹּה אָמַר בְּלֹק אַל נָא תִמְנַע מִהֲלֹף אֵלָי, כִּי כִבֵּד
אַכְבֵּדָד מֹאֵד, וְלָכֵה נָא קִבְּהָ לִי אֶת הָעַם הַזֶּה, וְאֵף כִּי בְּלָעַם
כָּבֵד עָנָה לָהֶם בְּרֹאשׁוֹנָה כִּי לֹא יוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת פִּי ד' לַעֲשׂוֹת
קִטְנָה אוֹ גְּדוּלָּה, בְּכָל זֹאת הַתְּחַרֵּט לְבִסּוּף בְּעֲצֻמוֹ, וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
לָהֶם שָׁבוּ נָא גַם אֲתֵם בְּזֹה הַלֵּילָה, וְאֲדַעֲהָ מִה יִסֵּף ד' דְּבַר
עַמִּי, בְּחֻשְׁבוֹ - אוֹלִי מֵאֵד נִשְׁתַּנָּה רִצּוֹן ד' [חֲלִילָה], בְּלִילָה
הַהוּא בָּא שׁוֹב אֱלֹקִים אֶל בְּלָעַם בְּחִלוּם הַלֵּילָה, וַיֹּאמֶר לוֹ;
אִם לִקְרֹא לָהּ בְּלִבְד בָּאוּ הָאֲנָשִׁים, בְּכִדִּי לְהוֹעִיץ עִמָּה, קוּם
לָהּ אֲתֵם, לְהַזְהִירָם שֶׁלֹא יִחְטְאוּ, וְאֵף אֶת הַדְּבַר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר
אֵלָיָה אֹתוֹ תַעֲשֶׂה

♦ הַשְׁטֵן בְּדֶרֶךְ ♦

וַיָּקָם בְּלָעַם בְּבִקְרָה וַיַּחֲבֹשׁ אֶת אֶתְנֹו וַיִּלָּךְ עִם שָׂרֵי מוֹאָב,
נִבְיֵא קוּסִם זֶה שֶׁהִתְפָּאָר כִּי יוֹדַע הוּא דַּעַת עָלָיו, יוֹדַע הָיָה
שֶׁאֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה שֶׁיִּלָּךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְרוּךְ
הוּא, כִּי הֲרִי זֶרַע אַבְרָהָם הַמָּה, וְכִבֵּר הַבְּטִיחוֹ ה' וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי
גְּדוֹל וְאַבְרָכָה וְהָיָה "בְּרָכָה", גַּם יָדַע כִּי לֹא יוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת
פִּי ה', וַיִּכְּן כָּל בֵּר דַּעַת מִבֵּין מָה הָיָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת, בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה, הָיָה לוֹ לְבָלָעַם לוֹמַר לְשִׁלּוּחִי בְּלֹק שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה
לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הוּא לֹא עָשָׂה כֵּן, אֲלֹא שָׁמַח שֶׁמָּחָה
גְּדוּלָּה לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה בְּלֹק מְבַקֵּשׁ, וּמִרַב
לְהִטִּיּוֹת לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִרְדֵּם, וְאֵין שִׁנָּה בָּהּ עָלָיו כָּל הַלֵּילָה,
וַיִּכְיוֹן שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָלָעַם שֶׁיִּלָּךְ עִמָּהֶם כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר; וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לִקְרֹא לָהּ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לָהּ אֲתֵם
וְגו' הָיָה לוֹ לוֹמַר רַבּוֹן הַעוֹלָמִים לֹא אִישׁ אֶתְהָ שֶׁתְּכַזֵּב, וְלֹא
כֵּן אָדָם אֶתְהָ שֶׁתְּגַעַל מַעֲשֵׂי יְדִיָּה, עִם יִשְׂרָאֵל הַלְלוּ חֲבִיבִי
הֵם, בְּנֵי חֲבִיבִי הֵם, בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב שֶׁעָשׂוּ רִצּוֹנָהּ
בְּתוֹרָתָהּ, אֲבָל הוּא לֹא עָשָׂה כֵּן אֲלֹא שָׁמַח שֶׁמָּחָה גְּדוּלָּה,
וְהַשָּׂפִים לְלָכֶת מִיד שֶׁנֶּאֱמָר; וַיָּקָם בְּלָעַם בְּבִקְרָה וּגו' וְלִכְּוֹן וַיַּחֲרֹ
אֵף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָמְלִיא שֶׁלוֹ
רְאוּ זֶה שֶׁהוּא יוֹדַע שֶׁאֵין מִכִּיר כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁבִּלְבָב כָּל אָחָד
וְאָחָד, וְעִכְשָׁיו הוּא הוֹלֵךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל.

♦ וַיִּתְּנָבֵן מַלְאָךְ ה' בְּדֶרֶךְ לְשִׁטְן לוֹ ♦

בְּלָעַם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶכוֹ, ה' נָתַן לוֹ רִשּׁוֹת, כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֵה

ואתה אומר לי שאתה? כן דרפן! וכי לא כן אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם, להקריב את בנו, ואחר כך ויקרא מלאך ה' ויאמר אל תשלח ידך, כן דרפן, רגיל הוא לומר דבר ומלאך מחזירו, ועכשו אם רע בעיניך אשובה לי! - אחרי כזאת התנהגות - אומר מלאך ה' אל בלעם; לך עם האנשים, שחלקה עמכם וסופה לאבד עמכם.

וילך בלעם עם שרי בלק - שיה כמותם - כשם שהם שמחים לקבל את ישראל, כן הוא שמים, וישמע בלק כי בא בלעם, ואיך שמע? כי בלעם שלח שליחים לבשרו, ואכן יצא בלק לקראתו לקבל פניו בעיר הבירה, ובלק אומר אל בלעם הלא שלח שליחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבודך?

ללכת מוליכים אותו, בלעם רכב על אתנו ושני נערי יינים וימברס עמו והנה באמצע הדרך, קורה פנצ'ר, המלאך עומד לנגדו, הוא לא רואה, רק להתאונן נתן רשות לראות, ובזה התבזה בלעם, שבחלום הלילה יודע הוא דעת עליון, וביום אינו יודע אפילו דעת בהמתו, מלאך של רחמים בא למנועו מהליכה זו ועומד לו בפני האתון, האתון רואה מלאך, ונוטה לה מהדרך, ובלעם לא מבין, ומכה אותה להטותה לדרך, המלאך בא שוב ועמד במשעול צר, ותלחץ האתון את רגל בלעם אל הקיר, ולא סתם לחיצה, אלא לחיצה של בהמה, שעל ידי זה נעשה חגור, ובלעם לא יודע מה הסבה ויוסף להכותה, עד שלבסוף המלאך עמד במקום צר, אשר אין דרך לנסות ימיו ושמאלו, ותרא האתון - ותברץ פתח בלעם, ויחר אף בלעם ויך את האתון פעם שלישית במקל.

♦ סעדתו של צר עין ♦

ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי אליך עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישם אלקים בפני אתו אדבר, אחר כך שלח בלק סעודה לבלעם¹⁰ כי לא החשיב את בלעם כל כך לכבודו ולסעד עמו אפילו סעודה ראשונה, אלא שלח אליו ולשרים, וכיון שהיה צר עין לא שלח אלא בצמצום לבלעם ולשרים הידועים שהיו אותו, ללא נערי, וגם אם יזדמנו שרים אחרים עמו אין להם מנת בשר, וכיון שחש בלק, כי בלעם יקח כל השלוח לעצמו, ולא יתן לשרים וכו', כי היה ידוע שהוא רע עין, לזה פשטלה, אומר בלק בפרוש כי לא לו לבדו יהיה הטבח השלוח, אלא לו ולשרים, וכל זה הקניט את בלעם שהקפיד על מעוט הבשר, ואמר, למחר כדי לנקם בו אני שולח קללה בנכסיו של זה, למחר אני אומר לו בנה לי בזה שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים.

♦ בנה לי בזה שבעה מזבחת ♦

פיון שבא בלעם אצל בלק - היה לו לבלעם לומר לו לבלק; מה לך לאותן הדברים להלחם עם ישראל, הרי ההמשך יהיה¹¹ שיגיע לך על ידיהם מכות גדולות, ולבסוף תאבד מן העולם, אבל הוא לא עשה פן אלא אומר לו לבלק; שמע בלק - שם בן נח היה מתנבא במשך ארבע מאות שנה, על כל הגוים שיעבדו את ה', ולא קבלו ממנו, אחר כך התנבא אליפז התימני ובלדד השוחר, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבוזי, ואיוב מארץ עוץ, ובעור אבי, ואני האחרון שבכלם, ואומר לך; מה עשו אבותיהם של אלו, אברהם יצחק ויעקב, כל אחד מהם עמד ובנה מזבח, והקריבו עליו שלש פעמים בכל שנה כל אחד שור, וכל אחד איל, אבל אתה בנה לי בזה שבעה מזבחת, והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה

♦ פי האתון ♦

אז - ויפתח ה' את פי האתון שזה אחד מעשרה דברים שה' נתן את הפח בבריאה בששת ימי בראשית בערב שבת בין השמשות, ותאמר לבלעם; מה עשיתי לך כי הפיתני זה שלש רגלים...? ענה בלעם - כי התעללתי בך! אמרה האתון; וכי רגיל אני לעשות לך כן? הרי היה עליך לחשב, מפיון שאין זה מנהגי, שלא קרה לך זה אלא להורות לך שלא תמשיך ללכת בדרך! מיד גלה ה' את עיני בלעם וראה את המלאך עומד לפניו, וחרב שלופה בידו - בלעם נבהל והשתחוה למלאך, אמר לו מלאך ה' על מה הפית את אתנך? הרי בראתה את הסימנים הללו, היה לך לחשש שהליכתך בלתי רצויה לפני ה', ולמה הקשית את ערפך זה שלש פעמים, אני באתי להפריע לך לטובתך, ואתה לא מפחד להמשיך בדרךך, ומאחר כי הכבדת את לבך והלכת, אם לא היתה האתון נוטה מהדרך, אלא היתה עוברת אותי את הדרך עד אחרי,⁸ לא היית ראוי להנצל על ידי הזק קטן של לחיצת רגלך, אלא היית גם הורג אותה, ואת הבהמה הייתי משאיר לחיות, שהיא לא היתה פושעת, רק אתה, שהפית אותה.

♦ ועתה אם רע בעיניך אשובה לי ♦

כשמוע בלעם את דברי המלאך, כמעט שנכנע והודה, ויאמר אל מלאך ה' חטאתי, כי לא ידעתי, אף זה היה רק מהשפה ולחוץ, כי בלעם היה רשע גמור ידע בלעם שאין עומד נגד הפרעניות אלא תשובה, שכל מי שחטא ואומר חטאתי, אין רשות למלאך לגעת בו, ובדבריו ממשיך בלעם להתריס, ואמר בחצפה; ועתה אם רע בעיניך אשובה לי - אני לא הלכתי עד שאמר לי הקדוש ברוך הוא קום לך אתם,

7 רשב"ם

8 רשב"ם

9 תנחומא י'

10 אור החיים כ"ב מ'

11 תנא ד"ר פכ"ח

אלים, כנגד כלם, וחשב בזה להחליש את זכות האבות בעיני ה', כי הרי הוא מקריב נגד כלם.

♦ יושב בשמים ישחק ♦

באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא יושב ושוחק עליו, וכי לקרבנות אני צריך, לכך נאמר: עמי זכר נא מה יעץ בלך מלך מואב, ומה ענה אתו בלעם בן בעור וגו' מה כתוב אחר כך: במה אקדם ה' אפף לאלקי מרום, האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה, הירצה ה' באלפי אילים וגו'? הגיד לה אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיה.

בלעם הכין את עצמו ואמר: אולי יקרה ה' לקראתי, לשם כך נפרד מבלק והתבודד, וילך שפי יחיד, וקנה - אולי דבר מה יראני, הקדוש ברוך הוא אמר לישראל: בני אל תדאגו, רשע זה חושב לקלל אתכם ואני עוקם את פיו והופכה לברכה.

♦ ומה אזעם לא זעם ה' ♦

הנבואה שבלעם חכה לה - נגלתה אליו אמנם, ביום, למען הראות חבתן של ישראל, אולם מחזה זה שראה היה בקשי, בבזיון ובגנאי, בכעור, במשגי אפל, ובנפילה ויקר אלקים אל בלעם, וישם ה' דבר בפי בלעם, וישא משלו ויאמר: מן ארם ינחני בלך מלך מואב מהררי קדם, לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל, מה אקב לא קבה א-ל אפלו בשעה שהיו ראויים להתקלל, לא נתקללו בשעה שפפרו ומרדו בו ואמרו: אלה אלהיך ישראל, - הרי היו ראויים לכליה, אף על פי כן באותה שעה לא זז מחבתו, - אלא לזה עליהם ענני פבוד מן ובאר.. והיאף אני יכול לקללם?

אמר לו בלך לבלעם אם אין אתה יכול לקללם - קלל אמה אחרת וערב אותה עמה, אמר לו איני יכול, הן עם לבדד ישכן, מבדלים הם מן העפזים בכל דבר בלבושיהן ובמאכלם ובפתחיהם, ואפלו הקדוש ברוך הוא אינו דנם עם האמות, ובגוים לא יתחשב.

ומה אזעם לא זעם ה', הקדוש ברוך הוא לא פעם בימי בלעם, לא איש א-ל וכיזב ובן אדם ויתנחם, ההוא אמר ולא יעשה דבר ולא יקמנה? אפלו כשהן חוטאים אינו רוצה לענשם פכתוב: לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

בלק השתומם למשמע אזהרה, ואמר לו: לקב איבי קראתיך והנה ברכתך ברוך אני קראתי לה לקלל את השונאים שלי ואתה עוד מברך אותם, בלעם התנצל כי מכרח הוא לדבר את אשר ישים ה' בפיו, אף שניהם לא אבדו תקותם, כי סוף כל סוף ימצאו שעה כשרה, ויבואו אל מקום יותר מכשר לקלל משם.

את ישראל, וילכו משם אל שדה צופים, ויבן שם שבעה מזבחות ויעל פך ואיל במזבחם אולם גם פה עקם ה' את פי בלעם, והפכו לברכה

רצה בלעם לקלל, שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, וה' הפכו לברכה, ולכן אמר: מה טבו אלהיך יעקב. רצונו היה לומר שלא תשרה עליהם שכינה - אמר: ומשכנותיה ישראל. וכך כל קללה שרצה להוציא מפיו נהפך לברכה.

♦ לקב איבי לקחתיה והנה ברכתך ברוך ♦

כאשר שמע בלך דברים אלו מבלעם, התקצף שוב עליו ואמר לו: מה עשית לי לקב איבי לקחתיה והנה ברכתך ברוך אני שלחתי לקחת אותה הנה כדי לקלל, ולא די בזה שאתה לא עושה כך, אלא אתה עוד מברך ויען בלעם ואמר לבלך גם אני לא היה בלבבי לברך את ישראל, אולם מה אעשה הלא את אשר ישים ה' בפי אתו אשמור לדבר, מבלי שאדע מה אני מתנבא, כי ה' אלקי עמו, פרדס שאין לו שומר, הגנב יכול להזיקו או אם ישן השומר הגנב נכנס, ואלו ישראל, הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל! והיאף אני יכול להזיקו.

♦ סופו של בלעם ♦

כשראה ¹²בלעם הרשע שאינו יכול להרע לישראל בכשפיו, נתן עצה לבלק, להחטיא את בני ישראל, להכשילם שיתחתנו עם בנות הערלים, וכאשר באמת נכשלו, נפלו מישראל עשרים וארבעה אלף, ואחר כך הלך בלעם לטל שכרו מבלק, בא פנחס וראה את בלעם במלחמת מדין, שהיה בלעם טס כעוף ופורח באויר, הרים פנחס קולו לבני חילותיו, ושא: האם יש מי שיודע לפרח אחרי אותו הרשע, כדי להורידו ולהביאו לפני, מיד התעורר איש אחד וצליא שמו שהיה משבט דן, שהיה יודע לכף תחתיו כוחות הטמאה, על ידי שמות הקדש, ופרח אחריו, כדי להורידו למטה ולבטל כח כשפיו, כיון שראה בלעם הרשע, שרודפים אחריו, עשה דרך אחרת באויר, כי יש באויר כמה מיני כחות ומושבות להקליפות הטמאות, ובקע חמשה אווירים בדרך ההוא, כלומר שזכנס למושב ומשכן חמש משפחות מאותם הקלפות, כדי להטעות את "צליא" שלא ידע לאיזה מקום נכנס, ונתפסה ונעלם מן העין, אז נסתכן צליא כי היה לו פחד לכנס למקום מושב הקלפות, ולא ידע מה יעשה אם ילך אחריו, או ירד למטה, פנחס הרים קולו ואמר: צל התנינים, הרובצים ושולטים על כל הנחשים, הפך בשערותיה וכוחותיה ותראה לנו היכן הוא בלעם, וכן עשה, מיד ידע צליא איפה נעלם בלעם, ונגלה לו הדרך שבו הסתתר, ונתגלה בלעם לעין, ונכנס

ישראל עתידים לבנות את בית המקדש, בעמק הארץ אלף וחמש מאות אמה, וכשכרה דוד המלך עליו השלום השיתין במקום המזבח כרה עד הנהום, להמציא מים מהנהום לנסף על גבי המזבח, וכשכרה אלף וחמש מאות אמה, מצא קזרה הזאת והעבירו והחלישו במים הראויין לנסף על גבי המזבח, ועל זה אמר מואב סיר רחצי" שרחץ והעביר כשופים שבסיר מואב הנזכר.

אליו ותפשו והורידו לפני פנחס אמר לו פנחס; כמה דברים רעים גרמת והבאת על העם הקדוש, באותה השעה עשה בו כמה מיני מיתות ולא מת עד שלקח חרב שהיה חקוק עליה נחש מצד זה ונחש מצד זה, אמר לו פנחס לצליא בחרב שלו תהרג אותו, וכך עשה והרג אותו, כן יאבדו כל אויבך ה'.

♦ רשעתו של בלעם ♦

בלעם הרשע לקט כל מיני עשבים השיכים לכשוף והכניסם לקזרה, וחרפ וטמן את הקזרה על ידי כשוף במקום שבני

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925
ובמייל: wa052052@gmail.com